

Den 11. november 2011

VIDERE UDVIKLING AF TEKNOLOGIRÅDET

Teknologirådet er godt 25 år gammelt og Lov om Teknologirådet godt 15 år gammel. Meget har ændret sig undervejs, både med hensyn til Rådets rammer, til Rådets egen udvikling og til det samfund, Rådet servicerer og agerer i. Det giver derfor mening at give den vante tankegang et serviceeftersyn:

- Hvordan har virkeligheden flyttet sig og hvad kræver det af tilpasning?
- Hvilke opgaver og roller skal Rådet have i fremtiden?
- Bliver Rådet brugt nok, f.eks. i lyset af behovet for at finde fælles løsninger på de store aktuelle samfundsmæssige udfordringer?
- Skal der skrues på Rådets prioriteringer mht. vægtningen af teknologivurdering, borgerinddragelse, debat, oplysningsindsats, metoder, rådgivning, samarbejde med politiske beslutningstagere...?
- Har Rådet alle de nødvendige kompetencer ift. fremtidens krav?
- Har Rådet de nødvendige rammer?

Derfor har Teknologirådet gennemført en visionsproces. Det vedlagte visionsoplæg beskriver dels Teknologirådets situation, behovet for at justere på rammerne for Rådets arbejde, og en række roller, som Rådet kunne, eller måske snarere burde, have mulighed for at udfylde i fremtiden.

En fremadrettet analyse af rådets udviklingsmuligheder skal forankres i de gode og unikke egenskaber, som karakteriserer Teknologirådet og som afspejler Rådets eksistensberettigelse. Rådets uafhængighed og helhedsorienterede tilgang til analyse, debat og rådgivning er således helt central og bør bevares og så vidt muligt styrkes i fremtiden. Rådet skal fortsat bidrage til at styrke demokratiet ved at inddrage borgere, politikere, interessenter og eksperter i dets arbejde og sikre en informeret og kvalificeret debat om viden og teknologi. Politikerne har behov for analyser, langsigtede strategier og debat, der er målrettet politikernes virkelighed, og Rådets tilgang til rådgivning skal derfor ikke nødvendigvis ændres, men gerne styrkes. Rådets metoder bygger først og fremmest på at indkalde ekspertise og videns-ressourcer udefra, hvilket giver Rådet en vigtig rolle som facilitator og formidler af den bedste viden – en rolle, som bør bevares med øje for, at Rådet også skal have en tilstrækkeligt høj faglig kompetence til at kunne spille rollen kvalificeret.

At udpege udviklingsmuligheder for Teknologirådet er derfor i høj grad et spørgsmål om at fastholde det eksisterende, supplere det og udbygge det.

Teknologirådet fremlægger oplægget i håb om, at det kan bidrage til en positiv dialog om, hvordan man i fremtiden kan få endnu bedre nytte af den særlige rolle og de kompetencer, Teknologirådet har.

På bestyrelsen vegne,

Annette Toft
Formand for Teknologirådet

VISION FOR TEKNOLOGIRÅDET

Teknologirådet har været i konstant udvikling.

I de første 10 år af dets liv, 1985-1995, udviklede det daværende Teknologinævnet en unik dansk model for teknologivurdering, der bygger på inddragelse af eksperter, borgere, interesser, politikere og embedsværk i at skabe vurderinger af emner, der berørte forholdet mellem teknologi, samfund og det enkelte individ. Teknologinævnet brugte især vurderingerne til at skabe oplysning og debat, og dets funktion overfor det politiske niveau var relativt svag.

I 1995 blev Teknologirådet etableret og det videreførte Teknologinævnets arbejde. Men i lovforberedelsen blev der lagt vægt på, at Teknologirådet skulle fokusere mere på Folketinget, regeringen og andre politiske beslutningstagere, og mindre på den bredere oplysning. Rådet udviklede derfor blandt andet nogle modeller for høringer og fremtidspaneler for Folketinget, og Rådets projektarbejde blev i højere grad fokuseret på at kunne bidrage med strategier og handlingsoplæg til det politiske niveau.

I de sidste 10 år har Rådet udvidet sine aktiviteter gennem eksternt finansierede projekter i samarbejde med regeringen, kommuner, regioner, Europaparlamentet og EU Kommissionen. Det er en konsekvens af to tendenser. Dels spiller de decentrale og de transnationale niveauer en større og større rolle i forhold til forskning, innovation, teknologi og marked, og derfor skal Rådets arbejde følge med i den bevægelse. Det har f.eks. betydet, at Teknologirådet har udviklet kompetencer til at gennemføre store borgerkonsultationer – f.eks. på tværs af regionerne eller globalt. Dels har Teknologirådet oplevet en nedgang i bevilling, som Rådet har kompenseret for gennem eksternt finansieret aktivitet. I kraft af denne udvikling er der nu færre aktiviteter, der retter sig mod Folketinget, og flere, der de aktivitet retter sig mod andre aktører.

I udgangspunktet er der således nogle forhold omkring Teknologirådet, som det er vigtigt at notere sig:

- Rådet har et meget stærkt 'brand' som troværdig, upartisk og professionel rådgivende institution i Danmark. Men faktisk er Rådets omdømme endnu stærkere internationalt. Det er vigtigt, eftersom alle spørgsmål om teknologi er under stærk internationalisering.
- Rådet er et en frontløber i borgerinddragelse og inddragende metoder i forbindelse med rådgivning af den politiske proces. Disse kompetencer har muliggjort et betydeligt udgiftsdækket samarbejde med EU, Europaparlamentet, regioner og kommuner. Disse aktiviteter kan med fordel øges yderligere.
- Bevillingen er kommet ned under smertegrænsen, hvad angår Rådets mulighed for at gennemføre høringer, egne projekter, rådgivning og offentlig debat i det omfang, bemærkningerne til loven i sin tid antydede (dvs. i størrelsesordenen 10 mio.kr. i 1995-værdi). Rådet får derfor behov for afklaring om dets opgaver i fremtiden og deres sammenhæng med bevillingens størrelse.
- I takt med at proces-kompetencerne er styrket kan der være grund til at styrke de indholdsmæssige kompetencer. Det er kompetencer, som Rådet altid har skullet have for at sikre at indhold og proces hænger sammen, men måske kan man også styrke det traditionelt analytiske arbejde i Rådet. Det ville give en udvikling hen imod de kompetencer, man typisk finder i Rådets mere analytisk rettede søsterorganisationer i udlandet.
- Siden 1995 har der været større fokus på Folketingets arbejde og Rådet har i perioder været meget aktiv både med at lave f.eks. høringer for folketingets udvalg og med at sikre at rådets projekter havde relevans for Folketinget. Gennem de sidste år er aktiviteten overfor Folketinget faldet, hvilket til dels nok kan tilskrives en periode med udpræget blokpolitik, men der er måske behov for en dybere analyse af, hvad Folketinget efterspørger og om Rådet er på forkant.
- Den folkeoplysende rolle er blevet svækket. Dels finder man nu næsten kun Rådet på de elektroniske medier. Dels er der ingen nævneværdig samarbejdsflade med den etablerede folkeoplysning, fagforbundene, efteruddannelser, højskoleverdenen mv. Der produceres kun ganske få

oplysningsprodukter. Rådets medie-orienterede arbejde er også blevet betydeligt svækket som konsekvens af de økonomiske rammer. Det er ikke hensigtsmæssigt i en tid, hvor de store udfordringer kræver, at alle, og ikke mindst borgerne, deltager i løsningerne. Der er behov for en meget mere medieaktivitet og opsøgende, debatterende oplysning på mange vigtige områder.

Rådets udvikling bør lede til større aktivitet

Den udvikling, som bør overvejes for Teknologirådet gennem de næste år, handler om, hvad man kunne kalde ”strategiske satsninger” – det vil sige udvikling, der kræver mere end hvad der kan lade sig gøre indenfor de eksisterende rammer. Basalt set er der fire måder, hvorpå sådanne nye aktiviteter kan igangsættes og finansieres.

		Initiativ	
		Bestyrelse	Eksterne
Finansiering	Bevilling	<p>Arbejdsplanen: Bestyrelsen udpeger de aktiviteter, som finansieres med bevillingen</p>	<p>Rammebudget til samarbejde: En del af bevillingen er reserveret til aktiviteter for Folketinget. Eller tinget har et eget rammebudget hertil.</p>
	Eksternt	<p>Ønskeliste på arbejdsplanen: Bestyrelsen udpeger emner, som søges igangsat med eksternt finansiering.</p>	<p>Ansøgninger og samarbejdsprojekter: Teknologirådet arbejder på ønske/opslag fra andre, som også finansierer gennemførelsen.</p>

Rådet har to finansielle kilder til sine aktiviteter – bevillingen og eksternt finansiering.

Der er et udtalt behov for at styrke de aktiviteter, der dækkes af bevillingen. Det drejer sig om at kunne rådgive beslutningstagerne i den mangfoldighed af spørgsmål, som omgiver samfundets anvendelse af viden og teknologi. Det kræver, at bestyrelsen har mulighed for at igangsætte egne uafhængige analyser, som dækker de vigtigste af disse spørgsmål, hvilket igen kræver både bredde og dybde – et vist antal igangsatte projekter og tilstrækkelig tyngde og grundighed i arbejdet. Men det drejer sig i høj grad også om at være i stand til at skabe debat og formidling, både gennem traditionelle og nye medier og gennem storstilede debat- og oplysningsaktiviteter.

Der er et særligt vigtigt perspektiv i forhold til antallet af projekter, bestyrelsen skal være i stand til at igangsætte, som handler om risikovillighed. Teknologirådet skal bryde ny jord med sine projekter, være på forkant og være med til at modne samfundet til at kunne tage nye udfordringer op. Derfor skal Rådet kunne igangsætte risikofyldte projekter og der skal være plads til at kunne ramme ved siden af nu og da. Det bliver sværere og sværere at leve op til, jo færre aktiviteter, der kan sættes i værk, fordi Rådet i sidste ende vil blive målt på om dets aktiviteter var brugbare. Så, jo færre projekter, des mindre må man forvente, at risikovilligheden er.

En særlig finansierings-situation, som kun til dels er realiseret nu, er bevillinger, som andre har afsat til en fast samarbejdsrelation med Teknologirådet. Eksempelvis har Videnskabsministeriet haft en bevilling på 500.000 kr årligt til igangsættelse af et projekt hos Teknologirådet indenfor IT sikkerhed. Man kunne forestille sig lignende konstruktioner i fremtiden – f.eks., at Folketinget havde et fast budget, som udvalg kunne byde ind på til igangsættelse af projekter eller høringer hos Teknologirådet.

Gennem de sidste 10 år har Rådet udvidet sin eksternt finansierede aktivitet betydeligt. Under en situation med faldende bevilling ligger Rådets udviklingsmuligheder i yderligere at forstærke den eksternt finansierede aktivitet. Flere aktiviteter med et moderat dækningsbidrag (fremfor få med et højt krav til dækningsbidrag) giver således både indholdsmæssig vækst og øget økonomisk stabilitet. Den eksterne aktivitet kan dels initieres af bestyrelsen selv ved at søge finansiering til Rådets egne ideer til aktiviteter, dels kan den initieres af andre gennem opslag (forskningsprogrammer eller udbud), eller ved at etablere samarbejdsprojekter med Teknologirådet.

Der er vigtige områder, både metodisk, indholdsmæssigt og med hensyn til målgrupper, som det ikke er realistisk at finde ekstern finansiering til. Derfor er Teknologirådets finansiering ikke et nulsums-problem, hvor ekstern finansiering og bevilling bare sammen skal udgøre et vist beløb - vil man have den fulde nytte af Rådet er svaret at kombinere en øget bevilling med øget eksternt finansieret aktivitet.

Det er bestyrelsens vurdering, at Teknologirådet er en institution, der leverer en stor produktion og relevans for de midler, man modtager. I dag er godt 1/3 af Teknologirådets budget finansieret af andre organisationer i form af forsknings- og samarbejdsprojekter. For at holde Teknologirådet intakt vil denne andel være voksende over de kommende år. Det skyldes, at købekraften af Rådets finanslovstilskud på 10,4 mio kr vil falde, hvilket den har gjort igennem mange år i kraft af årlige bevillingstab. Det betyder, at Rådet bliver mere og mere afhængigt af eksterne kilder, og samtidig bliver der mindre og mindre aktivitet for det politiske miljø, som Rådet er sat i verden for at betjene. Selvom Teknologirådet også gør meget vigtigt arbejde på basis af ekstern finansiering, så er det Rådets hovedopgave at gennemføre uafhængige aktiviteter, som hjælper det danske samfund og danske beslutningstagere med at anvende og tilpasse teknologien til samfundets bedste. Rådets ophæng og opgaver for de folkevalgte skal ikke svækkes, men styrkes i fremtiden.

I 2020 har Teknologirådet måske udviklet indsatsen indenfor...

Teknologirådet har gennemført en visionsproces, som har peget på en længere række muligheder for at styrke rådets rolle og betydning. Det er store og små initiativer, som nedenfor præsenteres indenfor nogle klare overordnede udfordringer og behov, som Teknologirådet kunne tage hånd om i fremtiden:

- Store samfundsmæssige udfordringer
- Længerevarende tematiserede forløb
- Rådgivning af folkevalgte
- International teknologivurdering

Samlet skitserer de et muligt fremtidigt Teknologirådet, som udfylder sin rolle bedre, både i forhold til analyse, dialog, kommunikation og rådgivning af de folkevalgte.

Store samfundsmæssige udfordringer

De store samfundsmæssige udfordringer (grand challenges) kan ikke løses uden at alle niveauer i samfundet deltager aktivt. Der skal formuleres strategier og skabes forandring på både internationalt niveau, nationalt, regionalt, kommunalt, lokalt, af den enkelte virksomhed og af den enkelte borger. Og der skal formidles viden, så aktørerne selv bliver i stand til at handle. Teknologirådet har en særlig institutionel rolle, metoder og kompetencer til at bidrage stærkt i den proces.

Inddragelse af borgere og interessenter i skabelse af effektive og samfundsmæssigt robuste løsninger er en meget væsentlig strategi i forhold til de store udfordringer. Rådet har som uafhængig part store muligheder for at bidrage hertil, gennem yderligere udvikling af Rådets, allerede internationalt anerkendte, anvendelse af dialog- og konsultationsmetoder. Specifikt kan der peges på en række tiltag, som går i den rigtige retning

Visioner og fremsyn, hvor borgere og interessenter deltager i at formulere ønsker til samfundets udvikling, kan bidrage til, at samfundets strategier først og fremmest tager fat, der hvor der er størst opbakning til at gøre noget, eller at modsætninger bliver bearbejdet, så der kan findes løsninger. Det kan både være indenfor sektorer (f.eks. trafikken, sundhedsområdet), i problemløsning (f.eks. lokal bæredygtig energiplanlægning), og på strategiske områder (f.eks. for at afdække fremtidens forsknings- og innovationsbehov, eller afsøge nye vækstområder). Rådet kan således bidrage til, at den danske sociale og miljømæssige bevidsthed anvendes konstruktivt til at udvikle nye løsninger, der også kan være med til at sikre Danmarks økonomi på længere sigt. Alle vil have vækst – den vigtige diskussion ligger i, hvilken slags vækst. Rådets metoder er

særligt anvendelige i strategisk analyse af innovationsmuligheder, fordi det netop kræver åben og tillidsfuld dialog mellem mange forskellige aktører. Rådet har samtidig en vigtig udsigtspost i forhold til at skabe relevant fremsyn og kan derfor være med til at spotte ny udvikling og tendenser, som kan få betydning i fremtiden. I forhold til det nationale niveau vil en forstærket indsats kræve bevilling, hvorimod man ift. det internationale og regionalt/kommunalt/lokalt niveau helt eller delvist kunne basere indsatsen på finansiering fra samarbejdspartnerne. På flere af områderne kan man godt forestille sig at der kan etableres alliancer med f.eks. regioner og kommuner, men måske også med Strategisk Forskningsråd eller Rådet for Teknologi og Innovation.

Lokal mobilisering af borgere, virksomheder, politikere og organisationer kan også være en vej til at imødegå nogle af de store udfordringer – f.eks. indenfor energi-besparelse og lokale energiplaner. Man kan eksempelvis forestille sig at der udvikles et koncept for en ”energi-weekend”, gennemført i alliance med et par kommuner, lokale organisationer og erhvervsliv. Programmet kan både rumme borgerinddragelse, som rådgiver politikerne (borgerhøring/borgertopmøde/konsensuskonference...), undervisning, tematiske debatter, og udstillinger fra erhvervslivet. Det ville typisk være en aktivitet, som ville kræve bevilling for at kunne blive etableret, men som også ville skulle rumme finansiering lokalt.

Rådet kan etablere en *kursusrække i inddragende metoder* – rettet mod embedsværk og politikere og i direkte forlængelse af Rådets lancering af ”Nye politiske arbejdsformer” overfor især regionerne. Baggrunden for denne lancering var netop erkendelsen af, at mange af de udfordringer, man som beslutningstager har med at gøre, er meget komplekse, indeholder stor usikkerhed i vidensgrundlaget og er derfor meget svære at give endegyldige løsninger på (såkaldte ’wicked problems’). Derfor er det vigtigt at inddrage aktørerne – herunder borgerne – og forhandle sig frem til løsninger sammen med dem. Rådet kan gennem sådanne kursusaktiviteter bidrage til, at procesfagligheden udbredes, så man lokalt selv bliver i stand til at gennemføre inddragende processer og så kvaliteten i den borgerinddragelse, som kommuner og regioner allerede laver en del af, bliver høj og ensartet. En sådan aktivitet vil desuden have de positive effekter, at den forbedrer Rådets netværk i kommuner og regioner og dermed nedsætter tærsklen til at samarbejde om nogle af aktiviteterne.

Online borgerinddragelse udgør en ny metodisk mulighed, men er også på nuværende meget umodent. Men det kan udvikles til et niveau, der er et seriøst supplement til ansigt-til-ansigt mødeformerne, som Rådet allerede mestrer. Det skal ske i respekt for, hvad der kan gøres over Internettet og hvad der kræver at mennesker mødes ansigt til ansigt. Rådet har kompetencerne til at gå i front med udvikling af høj-kvalitets netbåret borgerinddragelse. Motivet for denne udvikling er eksempelvis at muliggøre tusindvis af deltagere, at kunne nå ud til alle med en internet-forbindelse, at kunne gennemføre trans-national borgerinddragelse, at etablere et metodisk lag mellem stormøderne og spørgeundersøgelsen, at reducere transport og tidsforbrug, og at nedbringe deltagerprisen i borgerinddragelse. Netop i forbindelse med håndtering af store udfordringer ligger der nogle endnu uudnyttede muligheder i den opskalering af borgerinddragelsen, som kan realiseres over nettet.

En velinformeret offentlighed er afgørende, hvis befolkningen skal have mulighed for selv at lave deres vurderinger og tage affære. I tilknytning til Rådets aktiviteter er det oplagt at bidrage til dette behov for oplysning. Det kan være i form af

- Tematiske hjemmesider
- Streaming, podcasts og videocasts, som giver adgang til oplæg og debatter
- Trykte materialer, som kan distribueres ved arrangementer og gennem de tematiske websider.
- Debatarrangementer i Rådets lokaler.
- Webinars og webkonferencer om aktuelle emner.
- I tilknytning hertil kunne man forestille sig, at Rådets tidligere tilskudsordning til lokal debat blev genoplivet.

Teknologirådets tab af bevilling gennem de sidste 10 år er gået hårdt ud over den oplysende og formidlende indsats. Det har naturligvis betydet, at Rådet ikke rækker så langt ud i det danske samfund, som arbejdet berettiger. Det ville være hensigtsmæssigt at få genetableret bevillingen til disse formål.

Sammenhængende projektføreløb

Teknologirådet skal kunne være aktivt på et område så stærkt og så længe, at resultaterne af Rådets arbejde når ud til alle nødvendige aktører og når at bundfælde sig og blive udmøntet i handling. Det kræver både det rette miks af kompetencer, fleksibel planlægning, og ressourcer til at satse stort, når det er nødvendigt.

Store tematiske satsninger bør supplere de mange mindre projekter, så Rådet kan justere størrelsen af indsatsen til situationen. Nogle emner – f.eks. det vedvarende energisystem, bæredygtig transport, prioritering i sundhedsvæsenet – kan ikke meningsfyldt behandles gennem kortvarende mindre projekter. Der skal større satsninger til, hvor projekter kombineres til et forløb, løbende justeret til situationens udvikling. Især på områder, hvor gennemslag er betinget af, at der opbygges alliancer med andre organisationer – både nationalt og internationalt – er der behov for længerevarende engagement. Der er også områder, hvor en større og længerevarende kommunikationsindsats er nødvendig for at ”bryde igennem”. I sidste ende handler dette kun om bevilling, der muliggør det – vi ved allerede, hvad der skal til.

Der skal være en god *balance mellem de faglige og de proces-faglige kompetencer*, så Rådets sekretariat både kan lede processerne kyndigt og være fagligt i stand til at styre projektdeltagerne mod projektets mål. Dette har meget at gøre med sammensætningen af projekt-porteføljen. Mange små projekter vil betyde, at projektlederne skifter emne ofte og derfor ikke får den nødvendige faglige kompetence opbygget eller fastholdt. Mange store projekter betyder, at projektlederne specialiseres, hvilket nedsætter Rådets fleksibilitet. Aktuelt er der et behov for at sikre, at Rådet kan gennemføre forløb over 3-5 år, uden at det går ud over bredden i de emner, Rådet tager op. Internt i Teknologirådets sekretariat vil større projekter muliggøre tematiske teams, som over en periode arbejder sammen om flere projekter. Det vil betyde større fleksibilitet, kreativitet, og ikke mindst kontinuitet og risikominimering. Sådanne tematiske teams kan eventuelt suppleres med særlig ekspertise på tidsbegrænset ansættelse eller i særlige tilfælde ansættelse af analytikere indenfor et temaområde.

Tematiske websider er en mulighed for at knytte Rådets aktiviteter indenfor et emneområde sammen – altså en særlig indgang til indholdet på Rådets hjemmeside. En del af en temaside kan rette sig mod undervisningssektoren og oplysningen - stedet, man altid besøger, hvis man vil orientere sig indenfor et teknologisk emneområde – f.eks. når man skal skrive stil. En redaktionsgruppe kan løbende opdatere temasideerne og præsentere både rådets og andres materiale – fundet gennem åbne redaktionsmøder med andre organisationer. Det kan også overvejes at gøre brug af ”Tekno-TV” på nettet – dvs. video-dokumentation fra events, interviews med eksperter og politikere, video til brug i undervisning, projektrapportering og –dokumentation. Man kan eventuelt forestille sig et produktionsfællesskab med andre råd og institutioner.

Rådgivning af folkevalgte

En absolut kerne i Teknologirådets arbejde er de analyser og debatter, der giver folkevalgte mulighed for at få indsigt i viden, holdninger og løsningsforslag i en form, som direkte er tilpasset politikernes behov. Fremtidens rådgivning handler om at være der her-og-nu med relevant indhold, at få forskellige beslutningsrum bundet sammen, og ikke mindst om at kunne lave konstruktive processer.

Teknologirådet bør være til for *alle politiske beslutningstagere* i Danmark – og en del udenfor Danmark – men have et særligt fokus på Folketinget. I de første 10 år af Rådets liv var fokus især på den offentlige debat, blandt andet med baggrund i store udfordringer omkring a-kraft, informationsteknologi og bioteknologi. De næste 10 år kom der et forstærket fokus på Folketinget, med stor aktivitet omkring høringer, fremtidspaneler mv. Især de sidste 5 år er der sket en udvidelse både til det internationale (EU og

globalt) og til regioner og kommuner. Det skyldes, at beslutninger om teknologi flytter opad og udad – transnational politik spiller en stor rolle på forsknings-, innovations- og teknologiområdet, og ansvaret for store og vigtige teknologiområder ligger nu indenfor kommunerne og regionerne. Og som nævnt ovenfor skal mange af tidens udfordringer både håndteres globalt, i EU, nationalt, regionalt og lokalt, hvis de skal løses.

Formidling af dialog på tværs af de politiske niveauer er en opgave, som bør overvejes som en væsentlig rolle for Teknologirådet i fremtiden. Det drejer sig for eksempel om at udføre teknologivurdering både på europæisk og nationalt niveau, og i forbindelse hermed, at samle alle niveauer til debat om de politiske handlemuligheder. Det vil kræve udvikling af metoder, et lovgrundlag til at påtage sig opgaven, og bevilling, der muliggør et nyt aktivitetsområde. Særligt i forhold til EU kunne Rådet spille en vigtig rolle ved at være med til at kommunikere/oversætte den europæiske udvikling til Folketinget og andre beslutningstagere – hvad kan den betyde for Danmark på sigt?

Den lovforberedende proces er som sådan ikke et arbejdsområde for Teknologirådet som uafhængig institution. Men i kraft af Rådets rådgivende funktion overfor Folketinget sker det, at Rådet får til opgave at formidle viden, give indsigt i interesser og holdninger, overblik over mulige løsninger, og at skabe dialog i forbindelse med Folketingets forberedelse af lovbehandling. Spørgsmålet er, om tiden er moden til at tage næste skridt – at sætte denne funktion mere i system? Man kan forestille sig, at Rådet kan servicere Folketinget ved at have et beredskab til at lave høringer og seminarer med kort frist, give hurtig respons på konkrete spørgsmål (hurtige udredninger, RTT, informationsmøder mv.), eller sikre 'lukkede rum', hvor tanker og ideer kan prøves af (lukkede seminarer, "spørgemøder"). Det kunne også ske ved, at et udvalg besluttede en "Time-out" i behandlingen af et lovforslag for at få fakta på plads og overblik over problemer og politiske handlemuligheder (kortvarige projekter). Man kan også forestille sig, at et udvalg beder Rådet igangsætte vurderingsprojekter specifikt med henblik på, at der forventes lovgivning på et tidspunkt – det kunne f.eks. realiseres ved at Folketinget eller Teknologirådets bestyrelse havde en pulje, indenfor hvilken udvalgene årligt kunne igangsætte et vist antal projekter.

Skelne mellem *Rådet som rådgivende af egen kraft* og *Rådet som "metodehus"*. Der er stor efterspørgsel efter Rådets metodiske ekspertise til rådgivning af folkevalgte – også på områder, som ikke er knyttet til forholdet teknologi/samfund/borger. For eksempel har mange udvalg i Folketinget henvendt sig og bedt Rådet om at lave høringer på socialområdet, retsområdet, finansielle problemstillinger mv. Rådet har vurderet, at vi med den nuværende lov ikke kan anvende vores bevilling hertil. Tilsvarende kommer Rådet i et dilemma, hvis en region ønsker at samarbejde om borgerinddragelse om emner udenfor teknologiområdet – f.eks. om integration. Da Rådet har en helt særlig metodisk ekspertise, som ikke kun er anvendelig på teknologiområdet, kan det være værd at overveje, om ordet "teknologi" altid skal være begrænsende for Rådets leveringsevne. Man kunne forestille sig, at en lovændring på et tidspunkt gav mulighed for, at alle Folketingets udvalg kan serviceres indenfor bevillingen. Skulle Rådet mangle faglig viden kan der kompenseres herfor gennem alliancer med videnscentre, universiteter mv. Lovgrundlaget kan altså bringes til at afspejle, at Rådet besidder proces-kompetencer, hvis relevans ikke er begrænset til at vurdere teknologi. Men de aktiviteter Rådet selv igangsætter, bør naturligvis fortsat knytte an til viden, innovation og teknologi.

International teknologivurdering

Teknologi og viden produceres, anvendes, sælges og reguleres i stigende grad internationalt. Nationale og internationale vurderinger skal derfor knyttes stærkere sammen og der skal være fokus på både de nationale og de internationale beslutningstagere.

Rådet kan gå forrest i bestræbelserne på at skabe *international synergi* indenfor teknologivurdering. Det kan handle om at rådgive – f.eks. at favne nye nationer, som vil etablere teknologivurdering, og om at styrke den inter-parlamentariske dialog om teknologi/samfund. Men det kan også handle om helt jordnært samarbejde mellem teknologivurderings-institutionerne, f.eks. at dele indhold og dermed undgå dobbeltarbejde, samtidig med at man muliggør en international perspektivering. Eller om at etablere infrastrukturer indenfor online

møder og video-møder. Det er naturligvis også centralt at gennemføre trans-nationale projekter både indenfor EU og globalt. Man kan forestille sig, at den slags samarbejde ville nyde godt af etablering af et globalt netværk for teknologivurdering og teknik/samfund-forskning, som rækker ud over det eksisterende netværk for parlamentarisk teknologivurdering i Europa (EPTA). Teknologirådet er allerede en af de mest aktive spillere internationalt og globalt (eksemplificeret ved World Wide Views projekterne og det europæiske PACITA-projekt), men ud over projekt-niveauet er der et stort behov for institutionelt samarbejde. På dansk grund kan Rådet udgive en særlig udgave af Fra-Rådet-til-Tinget, som rapporterer fra søsterorganisationernes arbejde, og den anden vej oversætte de vigtigste projekt-resultater til engelsk. Hele dette indsatsområde ville blive hjulpet godt på vej af en øget bevilling og et lovgrundlag, der i forhold til det internationale strækker sig meget længere end den nuværende lov.

Bidrage til at *udfylde det demokratiske tomrum* i især internationale forhandlinger. Mange internationale politiske debatter tages uden kontakt til en international offentlighed, uden formidling af befolkningernes holdninger, og uden et uafhængigt analyse-grundlag. Det har ført til en udbredt holdning om, at internationale forhandlinger unddrager sig mange af de demokratiske spilleregler, der har at gøre med gennemsigtighed og oplyst debat. Det ligger lige for, at parlamentarisk teknologivurdering har en rolle at spille i den sammenhæng. World Wide Views metoden, som under stærk koordinering kan gennemføre borgerhøringer i mange lande, har et stort potentiale, og der kan skabes flere metoder, som vil være egnede. Teknologirådet har en international status som et højt kompetent 'center of excellence', og som en troværdig koordinator og samarbejdspartner i internationale projekter. Hvis rammerne er til det, kan Teknologirådet derfor blive en særdeles vigtig drivkraft i udviklingen af den demokratiske dimension af europæiske og globale forhandlinger.